

VENDIM
Nr.5, datë 6.3.2009

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Gjergj Sauli	Anëtar i “ “
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “
Vitore Tusha	Anëtare e “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “

me sekretare Blerina Çinari, në datë 20.11.2008, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.21/7 Akti, që i përket:

KËRKUES: Gjykata e Apelit Vlorë, në mungesë.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kuvendi i Shqipërisë, përfaqësuar nga z.Lulzim Lelçaj, me autorizim.

Këshilli i Ministrave, në mungesë.

Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm, përfaqësuar nga prokurori Bujar Sheshi, me autorizim.

Ministria e Drejtësisë, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajtueshëm me Kushtetutën i neneve 24/5, 327 pika 2; 328 dhe 329 pika 1, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston” të Kodit të Procedurës Penale.

BAZA LIGJORE: Nenet 134/1, germa “d”, dhe 145/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Xhezair Zaganjori, përfaqësuesit e subjekteve të interesuara; Kuvendin, që kërkoi rrëzimin e kërkesës dhe përfaqësuesin e Zyrës së Prokurorit të Përgjithshëm që kërkoi pranimin e saj, si dhe bisedoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Fier, mbi bazën e kallëzimit të shtetasit Sh.H. për veprën penale të kryerjes së ekspertimit të rremë, në përfundim të hetimit të bërë, në bazë të nenit 328/1 të KPP-së, ka vendosur pushimin e procedimit penal me arsyetimin se fakti nuk ekziston. Kundër vendimit të prokurorisë, shtetasi Sh.H., në bazë të nenit 329/1 të KPP-së, ka paraqitur ankim në gjykatë duke pretenduar se argumentimi i prokurorisë është i pabazuar. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Fier, pasi ka shqyrtuar pretendimet e kërkuarit, me vendimin nr.489, datë 3.12.2007, ka vendosur mospranimin e ankimit kundër vendimit të pushimit të procedimit penal të prokurorisë pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Fier, duke arsyetuar se, në zbatim të nenit 329/1 të KPP-së, kundër vendimeve të pushimit të çështjes penale nga ana e prokurorit mund të bëjnë ankim në gjykatën e rrethit gjyqësor i dëmtuari dhe i pandehuri, përveçse kur me vendim

është deklaruar se fakti nuk ekziston.

Mbi ankimin e shtetasit Sh.H., Gjykata e Apelit Vlorë mori në shqyrtim çështjen e mësipërme dhe arriti në përfundimin se neni 329/1, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston”, nuk është në pajtim me Kushtetutën dhe për këtë arsye, bazuar në nenin 145/2 të Kushtetutës, vendosi pezullimin e gjykimit të çështjes dhe dërgimin e saj Gjykatës Kushtetuese për t’u shprehur lidhur me kushtetutshmërinë e kësaj dispozite.

Gjithashtu, Gjykata e Apelit Vlorë ka paraqitur para kësaj Gjykate edhe një vendim tjetër, me të njëjtin objekt, i cili i përket kallëzimit të bërë nga shtetasi H.Xh. pranë prokurorisë së Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Vlorë për veprën penale të falsifikimit të dokumenteve. Në fund të hetimit, prokurori i çështjes ka vendosur pushimin e procedimit penal pasi ka vlerësuar se fakti nuk ekziston. Ky vendim i prokurorisë është ankimuar nga shtetasi H.Xh. pranë Gjykatës së Rrethit Vlorë, e cila, me vendimin nr.240, datë 24.12.2007, ka vendosur rrëzimin e ankimit të tij, pasi sipas nenit 329/1, kundër vendimeve të pushimit të çështjes penale nga ana e prokurorit nuk lejohet ankim, në rastet kur, si shkak i pushimit, ka rezultuar se fakti nuk ekziston.

Gjykata e Apelit Vlorë, mbi bazën e ankimit të shtetasit H.Xh., ka shqyrtuar çështjen dhe ka arritur në përfundimin se neni 329/1, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston” nuk është në pajtim me Kushtetutën dhe për këtë arsye, ka vendosur pezullimin e gjykimit të çështjes dhe dërgimin e saj Gjykatës Kushtetuese për t’u shprehur lidhur me kushtetutshmërinë e kësaj pjese të fjalisë.

Gjykata e Apelit Vlorë ka arsyetuar në vendimin e saj se e drejta e pushimit të çështjes nga prokurori, sipas nenit 327/2 dhe 328 të KPP-së, barazohet me dhënien e drejtësisë dhe kjo përbën cenim të nenit 148 të Kushtetutës. Kjo gjykatë argumenton se prokuroria duhet të ushtrojë ndjekjen penale dhe të përfaqësojë akuzën në gjyq. Sipas saj, është gjykata ajo që duhet të vendosë për fatin e mëtejshëm të procedimit penal dhe jo prokuroria. Arsyetohet gjithashtu se edhe kontrolli i vendimit të prokurorit më të ulët nga prokurori më i lartë nuk është në përputhje me parimet procedurale penale dhe si rrjedhojë edhe me Kushtetutën, pasi i njeh prokurorit më të lartë rolin e dhënies së drejtësisë në çdo kohë. Ky parashikim nuk shoqërohet me afate të përcaktuara shprehimisht, me qëllim ushtrimin e të drejtës së prishjes së vendimit të prokurorit më të ulët.

Gjykata e Apelit Vlorë ka vlerësuar si jokushtetuese dispozitat e kundërshtuara duke parashtruar se:

- Vendimi i marrë nga prokurori për pushimin e çështjes ose akuzës në çdo fazë të procedimit, sipas nenit 329 të KPP-së, vjen në kundërshtim me funksionin kushtetues të tij që është ushtrimi i ndjekjes penale dhe përfaqësimi i akuzës publike në gjyq, parashikuar në nenin 148/1 të Kushtetutës. Kjo vendimmarrje e prokurorit nuk ndjek rrugën e kontrollit nga një organ i i pavarur dhe i paanshëm siç është gjykata.

- Parashikimet e neneve 327/2, 328 dhe 329/1 të KPP-së shkelin parimin e dhënies së drejtësisë nga organi i ngarkuar me këtë funksion, duke ia kaluar atë në mënyrë përfundimtare organit të ngarkuar me ndjekjen penale.

- Dhënia formë të prerë vendimit të prokurorit në rastin kur ai arrin në përfundimin se fakti nuk ekziston, sipas nenit 329/1 të KPP-së, nuk pajtohet me nenin 43 të Kushtetutës, i cili parashikon të drejtën e ankimit të personave të interesuar ndaj çdo vendimi gjyqësor. Mohimi i të drejtës së ankimit ndaj vendimit të pushimit, të marrë nga organi i akuzës, është cenim i rëndë i të drejtave themelore të shtetasve.

- Përmbajtja e nenit 24/5 të KPP-së, i cili parashikon të drejtën e prokurorit më të lartë për të kontrolluar vendimmarrjen e prokurorit më të ulët, shkel parimin e paanësisë së organit të ngarkuar me dhënien e drejtësisë që është gjykata dhe nuk parashikon afate për ankimin kundër vendimit të prokurorit më të ulët.

Përfaqësuesit e subjekteve të interesuara parashtruan qëndrimet e tyre, si më poshtë:

1. Përfaqësuesi i Kuvendit të Shqipërisë:

- Shqyrtimi i pajtueshmërisë së neneve 327/2 dhe 328 me Kushtetutën është kryer më parë nga Gjykata Kushtetuese dhe për këtë arsye, nuk mund të jetë sërish objekt i gjykimit para kësaj Gjykate;

- Kërkuesi nuk paraqiti argumente të mjaftueshme lidhur me dispozitat konkrete të KPP-së të pretenduara si antikushtetuese dhe për këtë arsye i lihet në çmim kësaj Gjykate për t'u shprehur vetëm lidhur me kushtetutshmërinë e nenit 329/1 të KPP-së pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston”.

2. Përfaqësuesi i Zyrës së Prokurorit të Përgjithshëm:

- Shqyrtimi i neneve 327/2 dhe 328 të KPP-së, për të cilat kërkohet shfuqizimi si antikushtetues përbën gjë të gjykuar, pasi Gjykata Kushtetuese e ka marrë tashmë në shqyrtim kërkesën me të njëjtën përmbajtje.

- Neni 329/1, pjesa e fjalisë që parashikon moslejimin e ankimit ndaj vendimit të pushimit të çështjes nga prokurori kur fakti nuk ekziston, bie ndesh me të drejtën e ankimit parashikuar nga neni 43 i Kushtetutës. Përderisa Kushtetuta parashikon të drejtën e ankimit ndaj vendimeve gjyqësore, kjo e drejtë nuk mund të hiqet me dispozitat e KPP-së. Mosankimimi gjyqësor ndaj vendimit të prokurorit nuk respekton garancinë e dhënies së drejtësisë si funksion kryesor i gjykatave:

- Pretendimi për shfuqizim të dispozitës që parashikon të drejtën e prokurorit më të lartë për të shfuqizuar vendimet e prokurorit më të ulët (neni 24/5 i KPP-së), nuk rezulton të ketë lidhje direkte midis çështjes në shqyrtim nga Gjykata e Apelit Vlorë dhe dispozitës konkrete. Për këtë arsye, kjo kërkesë nuk duhet të jetë objekt i shqyrtimit nga kjo Gjykatë për mungesë legjitimitimi të kërkuesit.

II

Gjykata Kushtetuese vlerëson se të dyja vendimet e paraqitura nga Gjykata e Apelit Vlorë, megjithëse lidhen me procese gjyqësore të ndryshme të zhvilluara para asaj gjykate, kanë në thelb kërtime të njëjta sa i takon pretendimeve për papajtueshmëri me Kushtetutën të nenit 329/1 të KPP-së, pjesa e fjalisë “kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston”. Për këtë shkak, në bazë të nenit 330 të KPC-së, ajo vendosi bashkimin e kërkesave në një gjykim të vetëm.

III

1. Lidhur me pretendimin për gjë të gjykuar të nenit 327/2 dhe 328 të KPP

Përfaqësuesit e subjekteve të interesuara pretendojnë se pala kërkuese nuk mund t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese lidhur me kërkimet për papajtueshmërinë me Kushtetutën të neneve 327/2 dhe 328 të KPP-së, pasi ato kanë qenë më parë objekt shqyrtimi nga Gjykata Kushtetuese.

Gjykata Kushtetuese e çmon të bazuar argumentin e paraqitur nga subjektet e interesuara, duke theksuar se pajtueshmëria e neneve 327/2 dhe 328 të KPP-së me Kushtetutën është marrë në shqyrtim nga kjo Gjykatë mbi bazën e një kontrolli incidental të inicuar nga Gjykata e Apelit të Krimeve të Rënda. Me vendimin nr.14, datë 16.7.2008, është vendosur se këto dispozita janë në përputhje me dispozitat përkatëse të Kushtetutës. Për këtë arsye, Gjykata Kushtetuese i çmon kërkimet lidhur me këto dispozita si gjë të gjykuar duke lënë si objekt shqyrtimi vetëm nenin 329/1, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston” të KPP.

2. Lidhur me pretendimin për legjitimitim të kërkuesit për nenin 24/5 të KPP

Përfaqësuesi i subjektit të interesuar – Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm – parashitroi se kërkimet për papajtueshmërinë me Kushtetutën të dispozitës që parashikon të drejtën e prokurorit

më të lartë për të shfuqizuar vendimet e prokurorit më të ulët, nuk mund të jenë objekt i këtij shqyrtimi, pasi nuk plotësohen kushtet për të inicuar një gjykim incidental duke qenë se nuk ka lidhje të drejtpërdrejt midis kësaj dispozite dhe çështjes në shqyrtim nga Gjykata e Apelit Vlorë.

Lidhur me pretendimin e mësipërm, Gjykata Kushtetuese vlerëson se kushtet për fillimin e gjykimit në rrugë incidentale janë parashikuar në nenin 145/2 të Kushtetutës dhe janë detajuar në nenin 68 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese”. Sipas këtyre dispozitave, një gjykim i tillë vihet në lëvizje kur gjykata gjatë një procesi gjyqësor dhe në çdo kohë, kryesisht ose me kërkesë të palëve, çmon se ligji është antikushtetues dhe ky ligj ka lidhje të drejtpërdrejt me zgjidhjen e çështjes konkrete. Në rastin në shqyrtim, përpara Gjykatës së Apelit Vlorë është paraqitur një ankim kundër vendimit të pushimit të çështjes penale nga prokurori, vendim ky i mbështetur në nenin 328/1, shkronja “a” të KPP-së. Gjykata, gjatë shqyrtimit të çështjes, ka vlerësuar se në vetvete kompetenca e prokurorit për pushimin e çështjes është në kundërshtim me nenin 148/1 të Kushtetutës dhe, për këtë arsye, ka çmuar se edhe nenet 24/2 dhe 24/5 të KPP-së janë në kundërshtim me Kushtetutën.

Gjykata Kushtetuese konstaton se pretendimi i subjektit të interesuar është i bazuar dhe duhet pranuar, mbështetur në nenin 68 të ligjit nr.8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese”. Këto dispozita jo vetëm që nuk janë dispozitat e zbatuara në rastin konkret, por nuk ekziston ndonjë lidhje e drejtpërdrejtë midis tyre dhe zgjidhjes së çështjes konkrete nga gjykata e juridiksionit të zakonshëm. Për pasojë, Gjykata e Apelit Vlorë nuk legjitimohet për kundërshtimin e nenit 24/2 dhe 24/5 të KPP në kuadrin e një gjykimi incidental.

IV

1. Lidhur me të drejtën për t’iu drejtuar gjykatës, sipas nenit 42 të Kushtetutës

Gjykata e Apelit Vlorë pretendon se neni 329/1 i KPP-së, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston”, bie ndesh me nenin 43 të Kushtetutës, i cili parashikon se kushdo ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe. Përballë kësaj dispozite kushtetuese vendoset përmbajtja e nenit 329/1 të KPP-së, sipas të cilës, kundër vendimit të pushimit të akuzës ose të çështjes mund të bëjnë ankim në gjykatën e rrethit gjyqësor i dëmtuari dhe i pandehuri, *përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston*.

Kështu, nga grupi i çështjeve për të cilat i dëmtuari nuk mund të bëjë ankim, është përjashtuar rasti kur në vendim është shprehur se, fakti, i cili pretendohet nga kallëzuesi si kriminal, nuk rezulton të jetë real ose të paktën nuk arrin të vërtetohet si i tillë nga veprimet hetimore. Pra, kur prokurori është i bindur se nuk ndodhet para një veprimi ose mosveprimi të tillë që mund të ketë sjellë pasoja kriminale, me qëllim krijimin e një baze për të vazhduar hetimin e mëtejshëm ose dërgimin e çështjes në gjyq, ai vendos pushimin e çështjes penale.

Gjykata Kushtetuese vlerëson se dispozita që kërkohet të shfuqizohet duhet parë fillimisht në kuptimin e nenit 42 të Kushtetutës, duke u ndalur kryesisht në të drejtën e individit për t’iu drejtuar gjykatës (e drejta e aksesit në gjykatë), si element i rëndësishëm i procesit të rregullt ligjor.

Gjykata Kushtetuese rithekson qëndrimin e saj se ndjekja penale, në kuptim të nenit 148 të Kushtetutës, është funksion ekskluziv i prokurorisë. I takon këtij organi, në bazë të Kushtetutës dhe sipas rasteve të përcaktuara në KPP-së, të ngrëjë akuzë publike kur ndodhet para kryerjes së një vepre penale, e parashikuar si e tillë nga KP-ja. Parimi i përgjithshëm është që prokuroria ka tagrin për të filluar hetimin paraprak, i cili është një proces që përmban disa elemente si: thirrjen e dëshmitarëve dhe ekspertëve, marrjen e provave, kontrollin e banesës apo personit etj. Detyrimi kushtetues është që ndjekja penale të ushtrohet nga prokuroria. Mbi bazën e këtij detyrimi është ndërtuar i tërë KPP-ja, ku, tek kreu mbi prokurorinë, parashikohet hollësisht detyra e këtij organi gjatë procedimit penal duke e dalluar atë nga gjykatat ose organet e tjera pjesëmarrëse në

gjykimin penal. Prokuroria, nëse ka prova, fillon ndjekjen penale ndaj personit të dyshuar si autor i veprës. Ky njihet ndryshe si parimi i ligjshmërisë, parim ku duhet të mbështetet vazhdimisht veprimtaria e prokurorisë. Përballë këtij parimi qëndron ai i oportunitetit, sipas të cilit i takon vetë prokurorit të vendosë se cilat çështje duhet të hetojë dhe sipas cilës rradhitje ose prioriteti (*shih vendimin e GJK-së nr.3, datë 6.2.2008*).

Për të garantuar jo vetëm qenien aktive të organit të prokurorisë në ndjekjen penale dhe dënimin e personave të dyshuar si autorë të veprave penale, por edhe respektimin e të drejtave dhe lirive të individëve ndaj të cilëve ngrihet akuza ose janë dëmtuar si pasojë e veprës penale konkrete, ligjvënësi ka parashikuar në disa dispozita të KPP-së mundësinë që palët në proces, për çdo veprim që ata mendojnë se cenon të drejtat dhe liritë e tyre, t'i drejtohen drejtpërdrejt gjykatës për kontroll (*shih vendimin e GJK-së nr.14, datë 16.7.2008*). Në këtë frymë, neni 278 i KPP-së, parashikon se gjatë hetimeve paraprake për rastet e parashikuara nga ligji, mbi kërkesën e prokurorit, të pandehurit dhe të dëmtuarit, vendos gjykata. Kjo dispozitë është miratuar nga ligjvënësi në vitin 2002, në kuadër të një koordinimi sa më të mirë të dispozitave që u japin palëve gjatë procesit të hetimeve paraprake disa të drejta procedurale. Më tej, në dispozitat e tjera të KPP-së, janë specifikuar disa nga rastet kur lejohet ankimi gjyqësor i vendimeve të prokurorit gjatë hetimeve paraprake.

Neni 329 i KPP-së parashikon se çdo i interesuar, në çdo fazë të procedimit, ka të drejtë të kërkojë në gjykatë pushimin e çështjes, kur ekzistojnë kushtet ligjore për mosfillimin e ndjekjes penale, mosvazhdimin ose shuarjen e saj. Kjo e drejtë për të kundërshtuar veprimet e prokurorit në rrugë gjyqësore, pra për t'iu drejtuar një autoriteti të pavarur dhe të paanshëm, është në përputhje edhe me standardet e vendosura nga neni 42 i Kushtetutës. Në parim, ligjvënësi ia ka nënshtruar të gjitha veprimet hetimore paraprake kontrollit gjyqësor. Praktika njeh dy mënyra për ushtrimin e këtij kontrolli: ose nëpërmjet gjykatës, siç parashikon legjislacioni shqiptar ose nëpërmjet gjyqtarit hetues, i cili, në legjislacionet e disa vendeve, është organi kompetent për të kontrolluar të gjitha veprimet hetimore paraprake para se çështja t'i kalojë për gjykim gjykatës kompetente. Legjislatori shqiptar ka zgjedhur mënyrën e parë, sipas së cilës i lihet në vlerësim vetë personit të interesuar nëse dëshiron të ankimojë vendimet e prokurorit. Në fund është e drejtë e gjykatës të shprehet për të gjitha veprimet hetimore, përfshirë edhe vendimin e pushimit të çështjes. Gjykata, gjatë shqyrtimit të këtij vendimi duhet të konstatojë nëse prokurori e ka pushuar çështjen në zbatim të ligjit dhe mbështetur në prova dhe argumente të mjaftueshme apo jo, ose nëse prokurori realisht i ka bërë të gjitha përpjekjet për të zbuluar faktin, pavarësisht përfundimit ku ka arritur.

Parë në këtë këndvështrim, vendimi i prokurorit për pushimin e çështjes nuk mund të konsiderohet si vendim i formës së prerë dhe i paankimueshëm gjyqësisht. Gjykata Kushtetuese, në jurisprudencën e saj, ka theksuar se vendimi i pushimit të çështjes nga prokurori nuk përbën dhënie drejtësie, kjo e fundit është kompetencë vetëm e gjykatës. Pikërisht për këtë shkak, palëve në proces duhet t'u krijohet mundësia që të përballen me drejtësinë edhe në rastin kur prokurori vendos pushimin e çështjes për shkak se fakti nuk ekziston. Është gjykata që, ashtu si në rastet e tjera të përmendura në nenin 328 të KPP-së, do të vlerësojë bazueshmërinë e veprimeve paraprake të prokurorit dhe shkaqeve që e kanë çuar atë në marrjen e vendimit të pushimit.

Gjykata Kushtetuese vlerëson se funksioni kushtetues i dhënies së drejtësisë nga gjykatat është i ndryshëm nga funksioni i ndjekjes penale që ushtron prokurori. Kur ushtron ndjekjen penale prokurori mbledh provat për të vërtetuar akuzën dhe verifikon nëse ndodhet në kushtet që e detyrojnë të pushojë akuzën ose çështjen penale, apo ta dërgojë çështjen në gjykatë. Gjykata, në përfundim të procesit, vendos për deklarimin fajtor ose të pafajshëm të të pandehurit, që do të thotë, se në ushtrim të funksionit të dhënies së drejtësisë, në kontekstin penal, është ajo që vendos për themelin e akuzës së ngritur nga prokurori.

Gjykata Kushtetuese ka theksuar vazhdimisht në praktikën e saj, se e drejta e ankimit gjyqësor të vendimeve të organeve të administratës publike duhet konsideruar si një e drejtë themelore autonome dhe si element i procesit të rregullt ligjor, parashikuar nga neni 42/1 i

Kushtetutës. E drejta për t'iu drejtuar gjykatës është një e drejtë themelore e njeriut dhe nënkupton mundësinë e individit për të kundërshtuar gjyqësisht një akt dhe ekzistencën e një organi të caktuar me ligj, të pavarur dhe të paanshëm, për shqyrtimin e ankimit. Pra, në vetëvete, ky nen sanksionon jo vetëm të drejtën e individit për t'iu drejtuar gjykatës, por edhe detyrimin e shtetit që t'ia garantojë atij këtë akses. Gjithashtu, e drejta për t'iu drejtuar gjykatës, e parë nga këndvështrimi i nenit 42/2 të Kushtetutës, i cili siguron zbatimin efektiv të një procesi të rregullt ligjor, ka për qëllim t'u garantojë palëve në proces të drejtën për t'u dëgjuar dhe për t'i vendosur ato në çdo rast në pozita të barabarta para gjykatës (*shih vendimet e GJK nr.15, datë 17.4.2003; nr.9, datë 2.4.2003; nr.17, datë 18.7.2005*).

Gjykata Kushtetuese vlerëson se normat dhe parimet kushtetuese, ku bën pjesë edhe e drejta e individit për një proces të rregullt ligjor, përbëjnë bazën e nocionit të dhënies së drejtësisë. Administrimi i drejtësisë nga gjykata, që ka në themel të drejtën e personit për të pasur një arbitër të pavarur dhe të paanshëm, nënkupton shqyrtimin e një çështjeje që është përgatitur më parë dhe dhënien e një vendimi përfundimtar mbi të. Gjatë shqyrtimit, gjykata, në ushtrimin e funksioneve të saj, është e detyruar të hetojë të gjitha rrethanat në mënyrë të plotë, në tërësi dhe në mënyrë objektive dhe ta zgjidhë çështjen në themel.

Në këtë këndvështrim, Gjykata Kushtetuese çmon se dhënia formë të prerë vendimit të prokurorit për pushimin e çështjes në rastin e nenit 329/1 të KPP-së, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim deklarohet se fakti nuk ekziston”, i mohon individit të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës (e drejta e aksesit në gjykatë), si një nga elementet përbërëse të nenit 42/2 të Kushtetutës. E drejta për t'iu drejtuar gjykatës, me qëllim vendosjen në vend të një të drejte të cenuar nga një akt i pushtetit publik, ka për qëllim kontrollin e këtyre të fundit për respektimin e parimeve kushtetuese e ligjore në funksion të realizimit të drejtësisë. Në një shoqëri demokratike, e drejta e individit për t'u dëgjuar nga gjykata është një garanci e domosdoshme për të respektuar të drejtat dhe liritë e tjera themelore të shtetasve në një shtet të së drejtës (*shih vendimet e GJK-së nr.4, datë 10.2.2005; nr.21, datë 24.7.2006; nr.10, datë 4.4.2007; nr.26, datë 13.6.2007*).

Duke iu referuar edhe praktikës së GJEDNJ në lidhje me të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës, si një element përbërës i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, parashikuar në nenin 6/1 të KEDNJ është konstatuar, se vendimet e autoriteteve administrative duhet t'u nënshtrohen kontrollit gjyqësor të pajisur me juridiksion të plotë, i cili duhet të sigurojë garancitë e tjera të kësaj Konvente. GJEDNJ ka vlerësuar vazhdimisht se kjo e drejtë është thelbësore dhe ka karakter parësor në një shoqëri demokratike për shkak të pasojave që ka në interesat legjitime të individit. Në vijim edhe të jurisprudencës më të fundit të po asaj Gjykate, autoriteti që ushtron kompetencën e rishikimit të një akti ose procesi duhet të bëjë të gjitha përpjekjet e mundshme për të gjetur një balancë të drejtë midis interesave të individit dhe nevojës për të siguruar efektivitetin e sistemit të drejtësisë penale (*çështja “Bujnita kundër Moldavisë”, 16 janar 2007 dhe çështja “Xheraj kundër Shqipërisë”, 29 korrik 2008*).

Gjykata Kushtetuese, duke vlerësuar se ndodhet para një kufizimi me ligj të të drejtave themelore, e sheh të nevojshme ta kontrollojë dispozitën objekt shqyrtimi edhe sipas përmbajtjes së nenit 17 të Kushtetutës, duke u ndalur konkretisht te plotësimi i kriterëve të kufizimeve të drejtave dhe lirive themelore të parashikuara nga kjo dispozitë. Sipas nenit 17, kufizim i të drejtave dhe lirive themelore të njeriut të parashikuara në Kushtetutë është i justifikuar, nëse ai vendoset me ligj për një interes publik ose mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve. Kufizimi duhet të jetë në përpjestim me gjendjen që e ka diktuar atë dhe në asnjë rast nuk duhet të prekë thelbin e lirive dhe të drejtave apo të tejkalojë kufizimet e parashikuara në KEDNJ.

Në zbatim të këtyre kriterëve të qarta dhe shterruese të kufizimeve të lirive dhe të drejtave themelore, Gjykata Kushtetuese, në praktikën e saj të konsoliduar, ka theksuar se një kufizim mund të jetë i përligjur dhe kushtetues vetëm kur bëhet në përpjethje me kushtet e nenit 17 të Kushtetutës (*shih vendimet e GJK nr.9, datë 2.4.2003; nr.14, datë 5.7.2005; nr.35, datë 10.10.2007*).

Gjykata Kushtetuese, gjatë kontrollit të objektit të kërkesës, nuk arriti të evidentojë ndonjë interes publik apo të drejtë tjetër themelore, e cila mund ta ketë detyruar ligjvënësin të parashikojë përjashtimin e vetëm nga rastet kur individ mund t'i drejtohet gjykatës për të kundërshtuar vendimet e prokurorit, pra kur ky i fundit arrin në përfundimin se fakti nuk ekziston. Mosnënshtrimi i vendimit të prokurorit kontrollit gjyqësor jo vetëm që prek të drejtën e individit për t'iu drejtuar gjykatës, por nuk mbron ndonjë interes publik, i cili, në parim, është më i prirur të ketë tendencë drejt rritjes së kontrollit gjyqësor ndaj akteve të pushtetit publik sesa në të kundërtën. Një gjë e tillë do t'i shërbente rrjedhimisht edhe rritjes së besueshmërisë së publikut të drejtësia duke shmangur çdo përpjekje për vendimmarrje abuzive nga organet e pushtetit publik.

Në vijim të kësaj logjike Gjykata Kushtetuese nuk e gjen të zbatuar në ndërhyrjen e ligjvënësit parimin e proporcionalitetit midis ndërhyrjes dhe nevojës që ka diktuar atë. Për më tepër, rezulton se dispozita objekt shqyrtimi është në kapërcim edhe të kriterit më esencial të kufizimit, konkretisht paprekshmërisë së thelbit të së drejtës përballë çdo kufizimi. Moslejimi i ankimit ndaj vendimit të prokurorit i ka mohuar tërësisht individit përballjen e tij me drejtësinë në rastin e nenit 329/1 të KPP-së, duke mosparashikuar asnjë mundësi rishikimi të tij nga një organ i pavarur dhe i paanshëm, siç është gjykata.

Në përfundim të kontrollit të ushtruar prej saj, Gjykata Kushtetuese vlerëson se neni 329/1, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston”, bie ndesh edhe me përmbajtjen e nenit 17 të Kushtetutës, i cili parashikon kriteret e kufizimeve të të drejtave dhe lirive themelore që duhen respektuar në çdo rast nga ligjvënësi.

Për këto arsye, Gjykata Kushtetuese konkludon se ankimi gjyqësor i vendimeve të prokurorit duhet të garantohet në çdo rast, gjë e cila nuk është respektuar nga ligjvënësi në rastin e nenit 329/1 të KPP, duke e bërë përmbajtjen e tij antikushtetuese. Në këtë këndvështrim, dispozita e këtij neni cenon garancinë e vendosur nga neni 42/2 i Kushtetutës, sipas të cilit kushdo, për mbrojtjen e të drejtave të lirive dhe interesave të tij kushtetues dhe ligjore, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik, brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj. Përjashtimi i shkronjës “a” të nenit 328 nga rastet e ankimit përbën një kufizim të së drejtës së përgjithshme të aksesit në gjykatë, parashikuar nga neni 42/2 i Kushtetutës.

2. Lidhur me cenimin e të drejtës së ankimit, sipas nenit 43 të Kushtetutës

Gjykata e Apelit Vlorë e mbështetet vendimin e saj kryesisht në argumentin se neni 329/1, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston”, i KPP-së cenon të drejtën e ankimit të individit të parashikuar nga neni 43 i Kushtetutës. Duke qenë se Gjykata Kushtetuese gjatë kontrollit konkret të një norme duhet t'u përgjigjet të gjitha pretendimeve dhe argumenteve të parashtruara nga kërkuuesi, ajo e sheh me vend të ndalet edhe tek ky argument i shprehur në arsyetimin e dhënë nga Gjykata e Apelit Vlorë.

Neni 43 i Kushtetutës parashikon se çdokush ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe. Gjykata Kushtetuese vlerëson se e drejta e ankimit kundër një vendimi gjyqësor është një nga të drejtat themelore të individit, e cila mbi bazën e parashikimit kushtetues gjen zbatim edhe në dispozitat materiale e procedurale konkrete. Në këtë mënyrë, çdo dispozitë ligjore që nuk respekton përmbajtjen e nenit 43 të Kushtetutës, duke sjellë si pasojë cenimin e një të drejte themelore të individit, konsiderohet si e papajtueshme me Kushtetutën dhe si e tillë duhet shfuqizuar.

Në çështjen objekt kërkesë, Gjykata Kushtetuese çmon se e drejta e ankimit e parashikuar nga neni 43 i Kushtetutës duhet kuptuar si një mundësi e çdo individ për të pasur mjete të caktuara procedurale për të kundërshtuar vendimin e dhënë nga një gjykatë më e ulët në një gjykatë më të lartë, duke i garantuar individit të drejtën për t'u përballur me drejtësinë në të gjitha nivelet e saj, sipas kuadrit ligjor në fuqi për këtë qëllim. Në këtë kuptim, përmbajtja e nenit 329/1 të KPP-së nuk ka për objekt ushtrimin e së drejtës së ankimit ndaj vendimeve gjyqësore por ndaj vendimeve të prokurorit. Për këtë arsye, Gjykata Kushtetuese vlerëson se dispozita objekt shqyrtimi nuk mund të kontrollohet duke iu referuar përmbajtjes dhe kriterëve të nenit 43 të

Kushtetutës.

Për sa më lart, Gjykata Kushtetuese çmon se parashikimi i nenit 329/1 të KPP-së, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim deklarohet se fakti nuk ekziston”, nuk rezulton të jetë në përputhje me përmbajtjen e nenit 42 dhe të nenit 17 të Kushtetutës, pasi cenon individin në të drejtën e tij për t’iu drejtuar gjykatës si element përbërës i procesit të rregullt ligjor dhe përbën një kufizim të papërligjur nga pikëpamja kushtetuese.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 145/2 të Kushtetutës dhe të nenit 68 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të nenit 329/1, pjesa e fjalisë “përveçse kur me vendim është deklaruar se fakti nuk ekziston”, të KPP-së.

- Rrëzimin e kërkesës për shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të neneve 24/5, 327 pika 2 dhe 328 të KPP-së.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtar pro: Vladimir Kristo (kryetar), Fehmi Abdiu, Gjergj Sauli, Vitore Tusha, Petrit Plloçi, Kujtim Puto, Xhezair Zaganjori, Sokol Sadushi

Anëtarë kundër: Sokol Berberi